

Várjuk az egyetemi doktori és a kandidátusi címekre pályázók jelentkezését, és a velük való pontosság alapján részükre is megrendezünk hasonló összejövetelet.

Padányi József szds.
Kuti Géza szds.
ZMKA Műszaki tanszék

HEGYI FERENC nyugállományú őrnagy

Előző két számunkban régi "nagy" műszakiakról írtunk. Ebben a számban ezt a sorozatot szeretnénk folytatni egy olyan tisztársunk, kiváló szakember és pedagógus bemutatásával akit nagyon sokan ismerünk, tisztelünk és szeretünk. Hegyi Ferenc őrnagy (mi csak "Hegyi papának" hívtunk és igazán nem tiszteletlenségből) hosszú utat járt be a műszakiak között. Ezt az életutat szeretném bemutatni cikkemben, melyet riportként szerettem volna elkészíteni frappáns kérdésekkel, a legkiválóbb "újságírói" eredményeket csillogtatva. Aztán leültem a szentendrei kétszobás honvédségi egyen-szolgálati lakás egyik foteljébe és hallgattam. Hallgattam ugyanolyan alázattal, mint tizenvalahány évvel ezelőtt, amikor úgy mesélt (tessék elhinni magasabb szint ez mint az "előadás") a trotilról, hogy azt azután csak szeretni és nagyon tisztelni lehetett. Ezt a mesét jegyeztem le, kérem helyezkedjenek kényelembe:

1927.január 12-én születtem, mint Pataki Ferenc. 1932-ig ezt a nevet viseltem, ekkor anyai nagyapám kérése alapján (aki 1920-ban kivándorolt Amerikába, négy leány gyermeke volt, de az olyannyira áhitott fiú csak nem akart megszületni), mint édesanyám második fiúgyermeke felvettem az ő nevét. Így lettem Hegyi Ferenc.

Fiatalságomból még az 1944.szeptember 1-től 1947.június 21-ig tartó orosz hadifogság említhető, de ez egy másik történet. 1948-ban befejeztem a mai Bethlen Gábor gimnáziumot levelezőn (egy év alatt végezve el a két év anyagát).

1949. novemberében behívtak Tapolcára, sorkatonának. Rögtön kopaszra nyírták a fejünket, lett is nagy elkeseredés.

Decembertől ejtőernyős tanfolyamra vezényeltek, közben végeztem a tisztesiskolát is. Tizedes majd 1950. tavaszán szakaszvezető lettem. Május végén a – politikai okok miatt – megbukott századparancsnok helyére tettek sorörmesterként. Közben feljöttünk Budapestre, résztvettünk a díszszemlén. Az Operaházban április 3-án este volt egy díszelőadás, melyen résztvehetett alakulatunk két 1-1 fő is. Gondolom azért küldtek engem, mert és voltam pesti, így tudtam hol az Operaház. Gyönyörű műsor volt, a "Párizs lángjai"-t adták elő. Ott volt Szuszlov, Vorosilov, Rákosi, Gerő... Mikor vége lett az előadásnak gyalog elindultam szállásunk felé, közben a Keleti-pályaudvarnál bugrottam a Fehér Ökörbe, mivel lefeküdni már úgysem volt érdemes (4-kor keltünk). Bekaptam 3-4 fröccsöt, aztán kiballagtam a Rugyanta-gyárhoz, ott voltunk elszállásolva. A folyosón ücsörögtem, nem akartam már zavarni a többieket, mikor nyílik egy ajtó és jön az egyik katonatársam. Rögtön kérdezte

- Na milyen volt és látta Rákosi elvtársat is? Mondtam, hogy láttam, vagy 20 m-re ültem tőle.

- és milyen volt?

én meg nagy könnyelműen az válaszoltam: olyan kopasz mint a ...

Mikor aztán harmadmagammal készültem volna a felvételi vizsgára Szolnokra (rephajózó akartam lenni), engem visszaküldtek. Megkérdezték, emlékszem-e arra a kijelentésre, amit április 4-én hajnalban mondtam a folyosón.

A díszszemle és a sikertelen felvételi után Nagykőrösre, a Csókás-erdőbe mentünk, megépítettük a táborunkat. Darnos – akkor műszaki hadnagy – volt a kiviteleztető. Ősszel résztvettünk egy másfél hónapos gyakorlaton. Itt a századunk "elfogta" a Dózsa Tiszti Iskola egy szakaszát géppuskástól, géppisztolyostól. Ezért a gyakorlat végén a Farkas Mihálytól kaptam egy "világvevő" rádiót. Oda is ajándékoztam a nővéremnek, mint csináljak én legényemberként, katonaként vele.

A gyakorlat után a vaskúti lövész laktanyában lettünk elszállásolva. Innen lettem aztán Szentendrére vezényelve a Táncsics Műszaki Tiszti Iskolára. Itt szolgált a bátyám apósa karmester helyettesként, attól kéredeztem a bevonulás után, hogy mi van itt? Mondta, hogy műszaki tiszti iskola.

- Aztán mik vannak itt hajók, repülők?
- Repülő nincs, inkább hajók.
- és repülőgépszerelők?
- Azok sincsenek, de cölöpverők igen.
- óh - mondtam - a szentségit! Nem voltam vízi ember soha. Jelentettem is a pártbizottság titkárának, hogy itt valami tévedés lesz, mert én Szolnokra szerettem volna menni, rephajózásnak.
- Legyen nyugodt, utánanéznünk, addig csak végezze a dolgát - válaszolta.

Végeztem is, egy hétre rá volt a felvételi (1950.október 20-án). Válaszoltam amire tudtam, a végén adtak egy papírt, az volt ráírva, hogy U-4. Nem tudtam mi az, de másoknál volt U-1 és U-2 és U-3 is.

Végül aztán kiderült, hogy utász-szakra lettem felvéve. Tárnoki Lajos lett a századparancsok, nagyon rendes volt, de aztán elment a kiképzési osztályra és egy Grempesberger nevű főhadnagy került a helyére. Vele már kevésbé voltam jóba.

Félév előtt megint felmentem a pártbizottságra, ahol megint megnyugtattak, hogy intéződik az ügyem, legyek nyugodt, csak tanuljak nyugodtan. (Hallották, hogy jól tanulok.) Félévkor aztán orosz nyelvből négyest akart adni a tanárnő, mert nem tudtam a "puskatus" orosz nevét. Volt nagy ribillió, de aztán csak megkaptam az ötöst (akkor már az egész osztályt én korrepetáltam oroszból).

1951.őszén lettem első osztályú tisztként avatva, mint alhadnagy. Az avatásra adtak 3 havi fizetést (a másodosztályúaknak kéthavit, a 3.osztályúaknak egyhavit). Legnagyobb bánatomra ittmaradtam az iskolán. Egy évig voltam a "T" zászlóalj parancsnoka, majd három növendék osztálynak lettem az osztályfőnöke (utász, vegyvédelmi, folyamőr).

1952.őszétől az AD-növendéki század parancsnoka voltam.

1953.őszén elkezdődtek a Néphadseregben a leépítések. A Műszaki Főnökségről kijött a személyügyi tiszt és mondta, hogy a Honvédelmi Tanács létrehozta a 2.önálló aknakutató zászlóaljat oda kellene elmennem egy évet szolgálni. és mi lett az elsővel?

- Az már halott.

Mondtam, hogy én nagyon meg vagyok elégedve a beosztásommal, én nem megyek. Akkor elmész parancsra - volt a válasz.

Ezután nem sok nyugodt éjszakám volt. Athelyeztek Bajára, a Türr laktanyába. 1954.február 20-án alakult meg az MN 2244, a 2.Önálló Aknász Zászlóalj. Egy hónapos tiszti kiképzés volt (a 1.önálló aknász zászlóalj megmaradt tagjai tartották a foglalkozásokat). Vizsga - itt is kiválóan végeztem (37 tisztből 5-en végeztünk így).

A vizsga után megszervezték a négy aknász századot és 1 őrszázadot.

Behívták a tisztos állományt: 1 hónap kiképzés - vizsga, utána a honvédeket - 2 hónapos kiképzés (elmélet, gyakorlat).

1954.július 1-jétől kerültünk vezénylésre Somogy-megye Mesztegnyő környékére, éles munkára. Elhanyagolt, elburjánzott erdős terület volt ez. A falu 2000 lakosából a mentesítés előtt 100-150 halott volt, akik az erdőben fát vagy egyéb hadianyagot gyűjtöttek (kályhakat stb.). Itt dolgoztunk december 1-jéig, míg a hó le nem esett. Az alparancsnoki helyeket úgy osztották el, hogy akik korábban zászlóaljparancsnoki beosztásban voltak, azok kerültek a törzsbe és lettek a századparancsnokok, akik alacsonyabb beosztásból kerültek ide, azok lettek a szakaszparancsnokok. Minden századnak volt egy orvosa (tartalékos) és egy politikai tisztje, valamint 1 mentőautója.

Az első parancsnokunk Putnai József őrgy. volt. A sorállományt 52 helyről toborozták, de újratorozásra is szükség volt, mert sokan nem vállalták. Télen rendeztük a sorokat, új állományt készítettük fel, majd 1955.március 01.-december 01. között újra a terepen dolgoztunk.

én 1955. november 01-december 25. között egy szakasz erővel a jugoszláv határra lettem vezényelve - kísérleteket végeztünk az aknazár felszámolására (módszer, normák, stb.). Két határőr-műszaki tiszt megmutatta a határsávban, hogy kb. itt van az aknamező, aztán dolgozhattunk. A gyújtókat átnötte a fű, a tarack, veszélyes volt a munka.

Kis Elek törzsőrmesterrel összedugtuk a fejünket és kiötlöttünk egy speciális fogót, hozzá egy szilánkvédőt. Sárváron legyártattuk, majd kidolgoztuk a technológiát is, hogyan lehet ezzel mentesíteni. A katonák szűrőbottal felderítettek, a talált aknát kitűzték, a rajparancsnokok balról az akna mellé ástak (rendszerint ott volt a gyújtó), végül a tisztek és a tiszthelyettesek a fogóval (a szilánkvédő fedezete mellett) kihúzták az aknát. Felszedtünk 16 km-t, ekkorára norma is kialakult.

Decemberre visszamentünk Marcaliba.

1956.október 01-jére kellett a jugoszláv és az osztrák határ aknamentesítését elvégezni, ezért 1956.tavaszaán egy tartalékos műezredet hívtak be. Hódmezővásárhely mellett, az eredetinek megfelelő akadályrendszer lett megépítve és ott folyt a tartalékosok kiképzése a mentesítésre. De mentek Csongrád, Szentes, Marcali műszaki zászlóaljai is.

Közben Röszkéhez kértek egy műszaki rajt, hogy átjárót nyissanak egy jugoszláv-magyar tárgyalás megtartásához. Itt egy Gulyás nevű ftörm. felcsernek lerobbant a bal lába, pusztán udvariassági okok miatt. A főnökének akart utat adni (aki jött ki az aknamezőről) és félrelépve előle pont egy aknára lépett. Nem igazán keseredett el, elvégezte az orvosi egyetemet és Pécsen dolgozott orvosként. Egyébként 1956.karácsonya előtt a Kőhegyi túristaházban már falábon táncolt.

1956.június 01-jétől Kübekházánál megkezdtek a mentesítést (balról jobbra) Kunbajáig. Onnan mentünk át az osztrák határra. Vasaljánál kezdtünk hozzá és 1956.október elsejére befejeződött a mentesítés.

1957.április 02-án aztán kezdtük az újratelepítést az osztrák határon ...

1956.október végén indultam volna nősülni haza, Marcaliból. Egy kocsit elvitt Balatonmáriára. Ott az állomáson mondták, hogy vonat az nincs. észrevettem viszont egy honvédségi kocsit, ami Pápa felé ment. Azok elvittek Balatonfüredig. Ott összeakadtam három szovjet tiszttel, azok Székesfehérvárig vittek el. Ott egy újabb magyar honvédségi kocsit sikerült fognom, azzal érkeztem Martonvásárra (oda való a feleségem) hamarabb, mint ha vonattal mentem volna.

Az esküvő után 3-4 nappal táviratot kaptam - azonnal vonuljon be Szentendrére. Kiderült, hogy a zászlóaljat felvezényelték Budapestre mentesíteni. Innen mentünk vissza az osztrák határra aknát telepíteni.

1957. nyarán leszerelték a zászlóaljat század erőre és Szentesre kerültünk. Itt mint vezető főtűzszerész szolgáltam, nekem volt jogom robbanótesteket szétszedni, oktató anyagot, mintakertet létesíteni belőlük. Egy év után újból zászlóaljjá bővítették és felhozták Pestre a Flottilla laktanyájába.

Az akna- és lőszermentesítésen kívül robbantottam fagyott ércet Záhonyban, jégtorlaszt Győrben. Végrehajtottam az UKA-63 és EKA-62 kísérleti robbantásait a HTI kérésére Táborfalván. 1964-ben a pápai repülőteret mentesítettük (bombák, lőszeresek voltak a romok alatt).

Nagy volt az igénybevétel, a hivatásos állomány is csak kéthetente járhatott haza.

Sajnos voltak baleseteink is ...

1961. június 22-én 17 órakor volt egy ilyen robbanásunk. Délután - már befejeztük az aznapi munkát - jött két katonám, hogy kimehetnek-e a szomszédos dohánykertészetben kapáló lányokhoz? Elengedtem őket. én az orvossal sakkoztam a táborban, mikor robbanást hallottunk. Először még azt hittük, hogy vadásznak valahol, mikor rohanva jött a dohánykertész: jöjjenek felrobbant egy katona. Rohantunk mi is oda - még élt. Mentőautóval a kaposvári kórházba szállítottuk. Ez volt csütörtökön délután és szegény szombaton 23,00-kor halt meg. Mint kiderült, menet közben találtak egy löszert, azt próbálták szétszedni ...

A sors keserű fintora az ezt követő további két balesetünk. Pénteken délután (pihenő volt már) jöttek a falusiak, hogy játszanának egy futballmeccset a katonákkal. Nem akartam kötélnek állni, abból csak baj lehet. De aztán a baleset úgy nyomasztotta az állományt, gondoltam legalább eltereli egy kicsit a figyelmüket - beleegyeztem.

Szombaton mentünk be a kórházba, az egyik katomám kér, szeretne ő is velünk jönni, mert fáj a válla, megmutatná a kórházban. Úgy is lett - kulcscsonttörése volt.

Egy héttel előtte focizás közben elesett, akkor tört el neki, úgy dolgozott. Én mondtam - a focival csak baj van.

Vasárnap délután megyünk a meccsre, tart az első félidő, vezetünk 2:0 arányban. Mondja a felcserünk: na ugye, nincs itt semmi baj. - Várjuk csak ki a végét ...

Második félidő, elfut a balszélsőnk, a kapus kifut - rá a lábára. Nyílt csonttörés... Odahozattam a focit, rátettem egy tuskóra és a pisztollyal - puff - szétlőttem. Itt többet nem lesz foci! Lehet sakkozni, dalárdát alakítani, röplabdázni, amit csak akarnak ... Foci nincs!'

1964. szeptember 20-án Gánton dolgoztunk, az állomány egyik fele dolgozott, a másik felének az SZVM-vizsgáztatása volt.

11 óra felé a törzsfőnök jön gépkocsival, hogy 3 fő felrobbant a gyűjtőhelyen (két hivatásos és a sofőr). A sofőrt végül is megmentették. Nagy kivizsgálás volt, egyszemélyben voltan szakértő, tanú és vádlott. Végül csak tanú maradtam, de egy évig folyt a kivizsgálás mire tisztázódott, hogy én vétlen vagyok az ügyben (az egyik tiszthelyettes - megszegve a szabályokat - löszereket akar szétszedni, abból készítettek volna lámpát, így következett be a katasztrófa).

A mentesítés mellett több robbantási feladatot is kapott a zászlóalj.

1965-ben Hersiczky vezérőrnagy behivatott és közölte, hogy fel kell venni a kapcsolatot a Polgári Védelemmel és a Fővárosi Tanáccsal, fel kell robbantani a Nemzeti Színházat. A robbantási terv már kész volt, de négyszerre akarták felrobbantani, ami nem ment a környező épületek rossz állapota miatt. At kellett tervezni mindent. Alul volt két emelet, felül 4 plusz a zsinórpadiás. Két műszakban dolgoztunk (16 katona volt velem). Minden nap 16,00-kor volt robbantás, a szállítás este és éjszaka folyt. Március-áprilisban el is végeztük a munkát.

A munka után a Fővárosi Tanácsnál volt egy fogadás és kaptunk egy-egy borítékot. Az enyémben akkor 10 000 Ft volt.

A Nemzeti Színházzal egyidőben felrobbantottuk a Közraktár utcában az Elevátor-házat is. Másfél-két méteres falai voltak annak is.

Ezután az Újpesti Hőerőműnél kellett ledönteni 5 db hűtőtornyot (három betonból volt, kettő pedig zsindelyes szerkezetű). Öt méterre tőlük ott húzódott a magasnyomású gőzcső. Nem sérült meg semmi...

Mivel Pesten nem tudtam lakáshoz jutni, a családom pedig Székesfehérváron lakott - kértem 1966.novemberében az áthelyezésemet, így lettem a kommandáns ezred műszaki főnöke. Menet közben meg levelező hallgatóként elvégeztem a Zrínyi Miklós Katonai Akadémiát.

1969.szeptemberétől tanítottam robbantást a Kossuth Lajos Katonai Főiskolán. Nyolc osztályt oktattam, egynek az osztályfőnöke voltam.

Volt egy tanszékvezetőm, egyszer óra közben bejött. (Egyébként szabály volt, hogy óra közben nem lehet bemenni és ezzel megzavarni az órát.) Hát bejött az öreg, jelentettem neki milyen foglalkozás van. Jó-jó, várjon egy kicsit a tanár, mert neki kérdése van a hallgatókhoz: elvtársak ki tudná megmondani, hogy a 33 mintájú pontonhídnak melyek a fontosabb paraméterei? (Mindezt robbantás foglalkozáson). Mindenki les, soha nem is hallotak róla, nagy csend. Negyedéves zászlósok voltak, mosolyognak, mosolyognak, értelmesen néznek rá...

- Nem tudja senki? - Hát nem tudta senki.

- Na akkor megkérdezzük a tanárt.

Gondolkoztam magamban: most leégessem, ne égessem, mit csináljak vele.

Végül elmondtam nekik, hogy nem is tudhatják a választ, mert ez még a II.világháború előtti műszaki anyag, ma már nincs rendszeresítve. "Biztos játékos kedvében van a tanszékvezető elvtárs, valószínűleg ezért kérdezi." Vége az órának, kimegyünk, be az irodába, mondom neki: ezredes elvtárs ilyen kérdést ne tegyen fel, ha meg felteszi válaszolja meg, ne próbáljon engem zavarba hozni.

Egy másik alkalommal felvettem, hogy nincs robbantó gyakorlókert, pedig a Műszaki Főnökség is elrendelte.

- Hát akkor tervezze meg, hozza ide én aláírom.

Megcsináltam, megterveztem, viszem nagy A1-es lapon - jóváhagyta. Eltelik egy kis idő, megint hivat - na Hegyi elvtárs, mikor fog hozzá a kivitelezéshez? Hát erről szó sem volt, hogy én fogom megcsinálni, ráadásul egyedül! Megcsináltam. Rendeltünk egy csomó vasanyagot is, tartókat, bontásból származó hídanyagokat, így legalább volt mit élesen is felrobbantani. Az az igazság, hogy amikor ide kerültem 1969-ben, kérdeztem, hogy hol történnek az éles robbantások. Kiderült, hogy ilyen nincs, faszelencével gyakorolnak a hallgatók. - Hát a bányaművelés, harckocsiárok, fedezék robbantás stb.? - Hát azt papíron tervezték meg. - De hát ez kevés!

Na egyszer kijött a Hersiczky vörge., kérdezi, hogy illeszkedtem be. Mondtam, hogy semmi probléma nincs, bár gondok azért vannak, főleg az anyagi biztosítás, a robbanóanyagok és gyújtószerek terén. Kevés a gyakorlati tevékenység.

- Vessétek fel, írjátok le, én biztosítom.

Igy is történt, attól kezdve osztályonként jutott 2 t trotil, plusz ipari robbanóanyag is a bányaműveléshez.

Szerettem tanítani. Egyest soha nem adtam, mert tudtam - akkor a Sántavy nem engedi haza a fiúkat. Szépen kijavítottam a dolgozatot, felhívtam a hallgatókat az irodába és megbeszéltük a problémákat. Az a fontos, hogy megértse, hogy megtanulja a dolgot.

Sajnos a gerincsérvem miatt 1977.április 1-jével nyugállományba kerültem. A kórházba mondták, hogy "saját felelősségemre" maradhatok, Utólag tudtam meg, hogy április 4-re előléptettek volna alezredessé...

De a robbanástól nem szakadtam el. 1977.őszétől 1981.tavaszáig a BFF-ség részére a légvédelmi rakétarendszer védelmi építményeinek létesítéséhez végeztem sziklarobbantást, tuskózást. Volt olyan gödör, ahol két tonna paxitot használtunk fel.

A munka befejezése után a Munkaterápia betonkeverő üzemét vezettem 1987-ig. Nem tudok és itthon ülni.

1989-ben megkeresett a Főiskola, hogy segítsék be órátartásban. Elvállaltam, úgy gondolom a hallgatók nem panaszkodtak rám.

Sok ötletem van, amit jól lehetne hasznosítani a műszaki biztosítási feladatok végzése során: talajperforátor, harckocsik elleni talajakadály, harckocsi-mező helyett "páncélvadász-zár", új felszedés elleni biztosítás. A Főiskola Műszaki tanszékén ígéretet kaptam, hogy segítenek.

Hát ennyi minden történt velem. 13/2-es beosztásból mentem nyugdíjba, 5580,- forinttal. Most 11 300 Ft-ot kapok. Ha tudok segítek, szívesen adok tanácsot. A Műszaki tanszékről most kértek fel, hogy legyek a Robbantás szakutatisítás lektora. Lelkesek ezek a fiúk és ezt jó látni...

Ezzel fejeződik be a riport, ahol a riporter jegyzőként dolgozott és boldog volt, hogy megtehetette. Ugyanakkor lelkiismeret furdalása is van, mert arra az 1977-ben megüresedett robbantás-műszaki zárás oktatói helyre ő került 1979-ben. Szándékosan nem a "folytatta" szót használtam, mert lehet folytatni egy ilyen életművet? Szerintem csak nagy alázattal és kemény munkával törekedni lehet ilyen tudás és tapasztalat megszerzésére. és ha a kitartás is megvan hozzá, akkor esélyünk lehet arra, hogy nagy öregjeinek elé emelt fővel állhassunk. Nem azért mert pótolni tudtuk őket - azért mert lehetőségeink szerint mindent megtettünk, hogy tisztességgel, becsülettel szolgáljuk a műszaki szakmát.

A 65 éves Hegyi Ferencnek azt hiszem minden olvasónk nevében kiváhatok nagyon sok erőt, jó egészséget.

Lukács László őrnagy
ZMKA

Kérjük olvasóinkat, küldjenek a régi műszaki tisztekről, idős kollegáinkról szóló cikkeket, velük készített riportokat. Életútjuk, munkásságuk példa-értékű lehet a ma (még aktív) generációja számára. Újságunk mottója is azt sugallja: aki pedig nem becsüli múltját, annak nincs jövője. (Szerk.)